

Kelime (Text) İşleme Algoritmaları

Prof.Dr.Banu Diri

➤ Trie Ağacı

➤ Sonek Ağacı (Suffix Tree)

➤ Longest Common String (LCS)

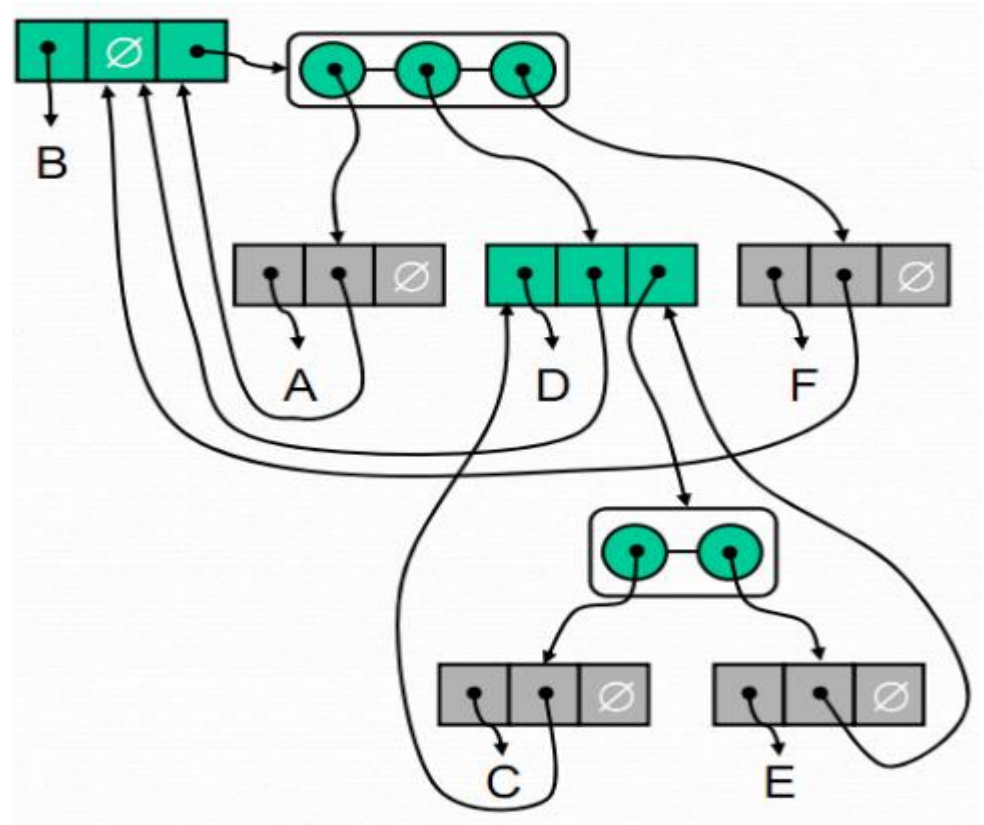
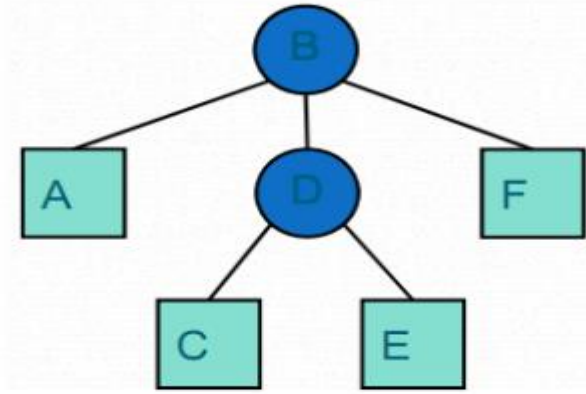
➤ Minimum Edit Distance

Ağaçların Bağlı Yapısı

❖ Düğüm (node), çeşitli bilgiler ile ifade edilen bir nesnedir.

❖ Her bir bağlantı (edge) için, birer bağlantı bilgisi tutulur.

- Nesne/Değer (Element)
- Ana düğüm (Parent node)
- Çocuk düğümlerin listesi

Metin ağaçları (TRIE)

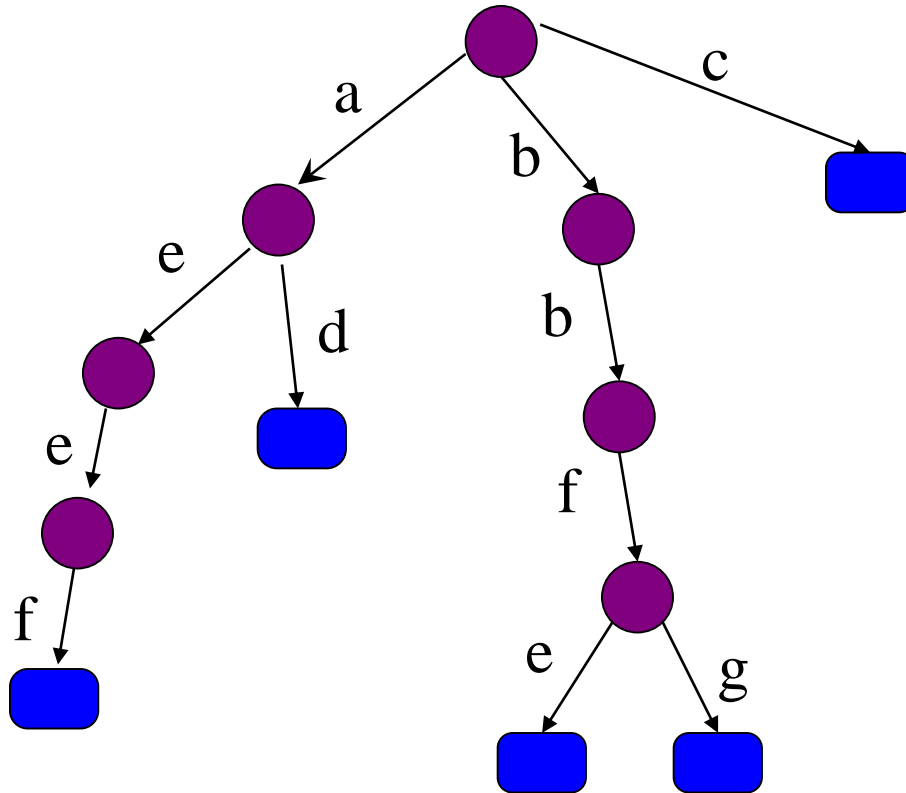
Trie ağacının ismi retrieval kelimesininin [3..6] arasındaki harflerinden oluşmaktadır.

Bir ağacın üzerinde bir metin (string, sözlük, ...) kodlanmak isteniyorsa TRIE ağaçları tercih edilir.

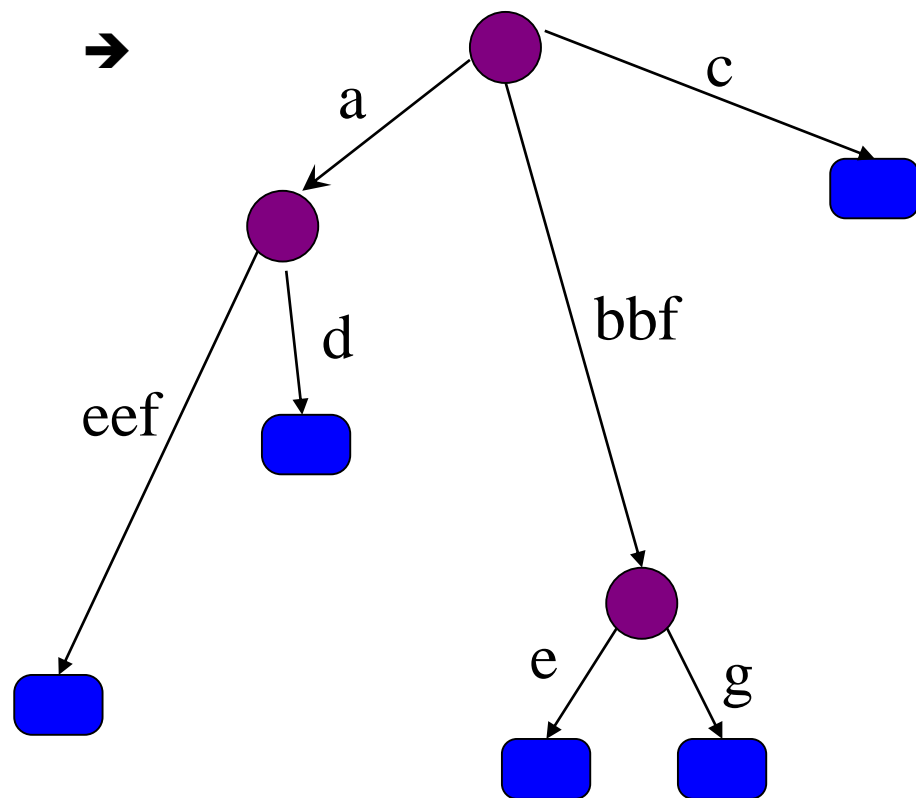
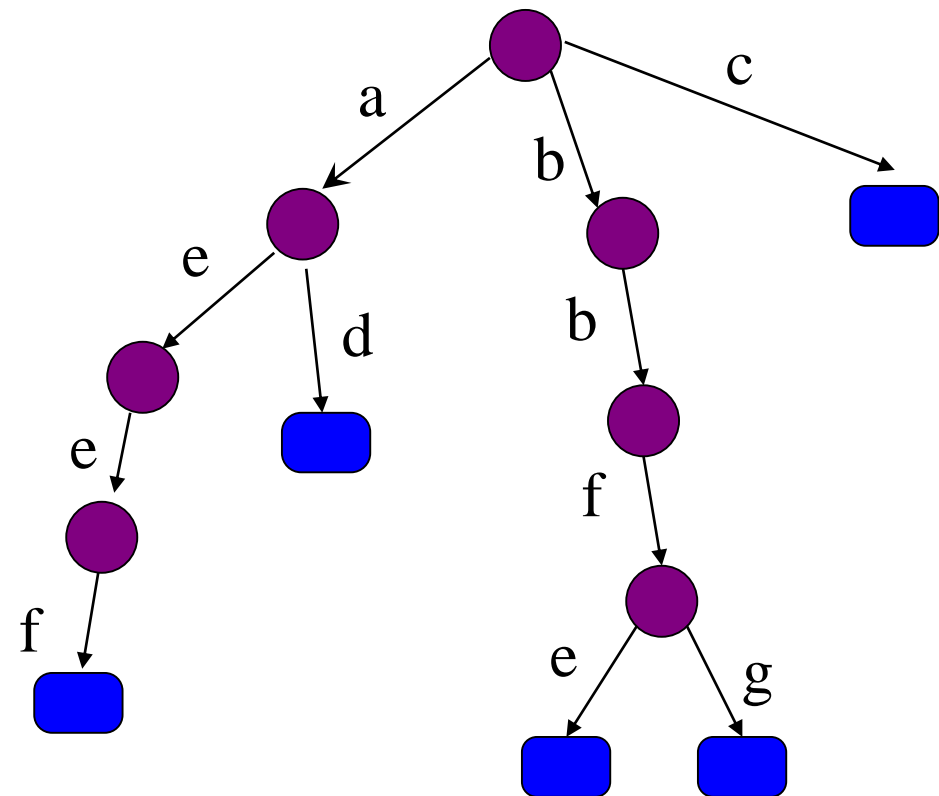
- İgili metni veren ağacın üzerinde izlenebilir tek bir yol vardır.
- Kök düğüm her zaman boş bir metni (string) ifade eder.
- Her düğüm kendisinden sonra gelen harfi işaret eder.
- Boş metin hangi harf ile devam ederse, o harfe ait dal takip edilir ve gelinen düğüm o ana kadar geçilmiş olan dallardaki harflerin birleştirilmiş halidir.
- Bir düğümden bir harf taşıyan sadece bir dal çıkabilir.
- Metin ağaçlarının en önemli avantajı, bir metni ararken metnin boyutu kadar işlem gerektirmesidir .
- Ağaçta ne kadar bilgi bulunduğu önemi yoktur.
- Hafızayı verimli kullanırlar. Trie ağacının en derin noktası, ağaç üzerindeki en uzun metin kadardır.

String kümesinin TRIE üzerinde gösterilimi

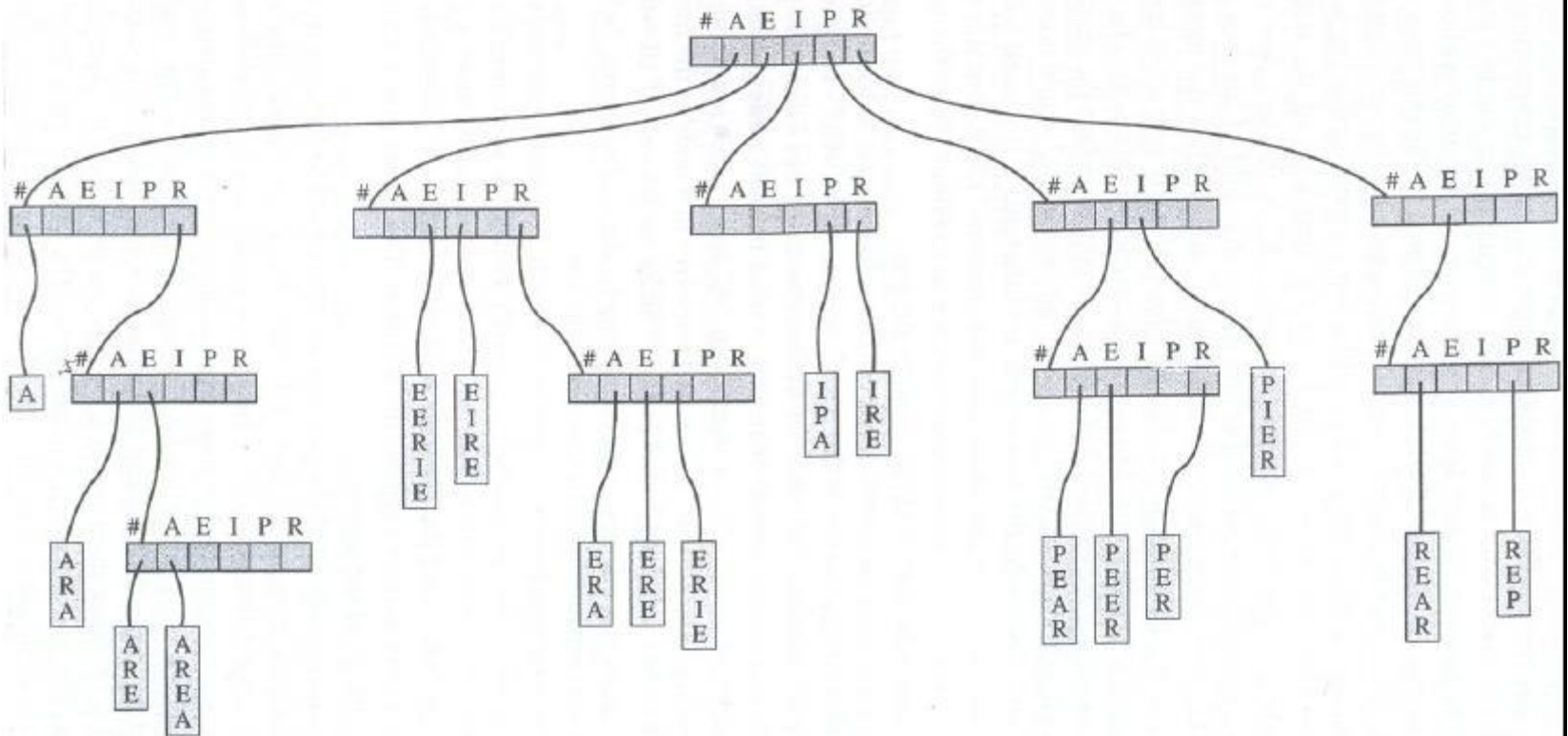
{
aeef
ad
bbfe
bbfg
c
}

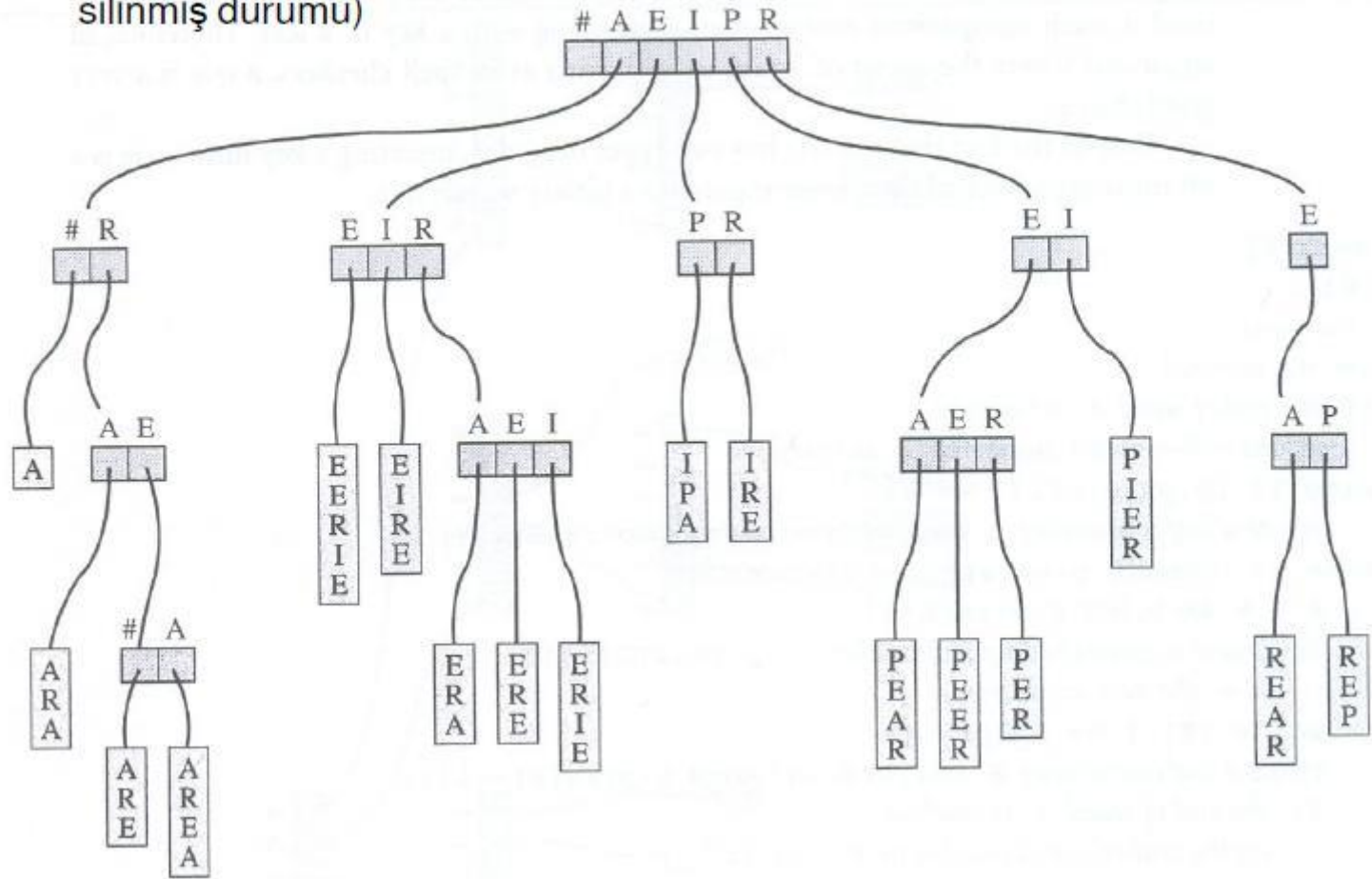
Sıkıştırılmış TRIE

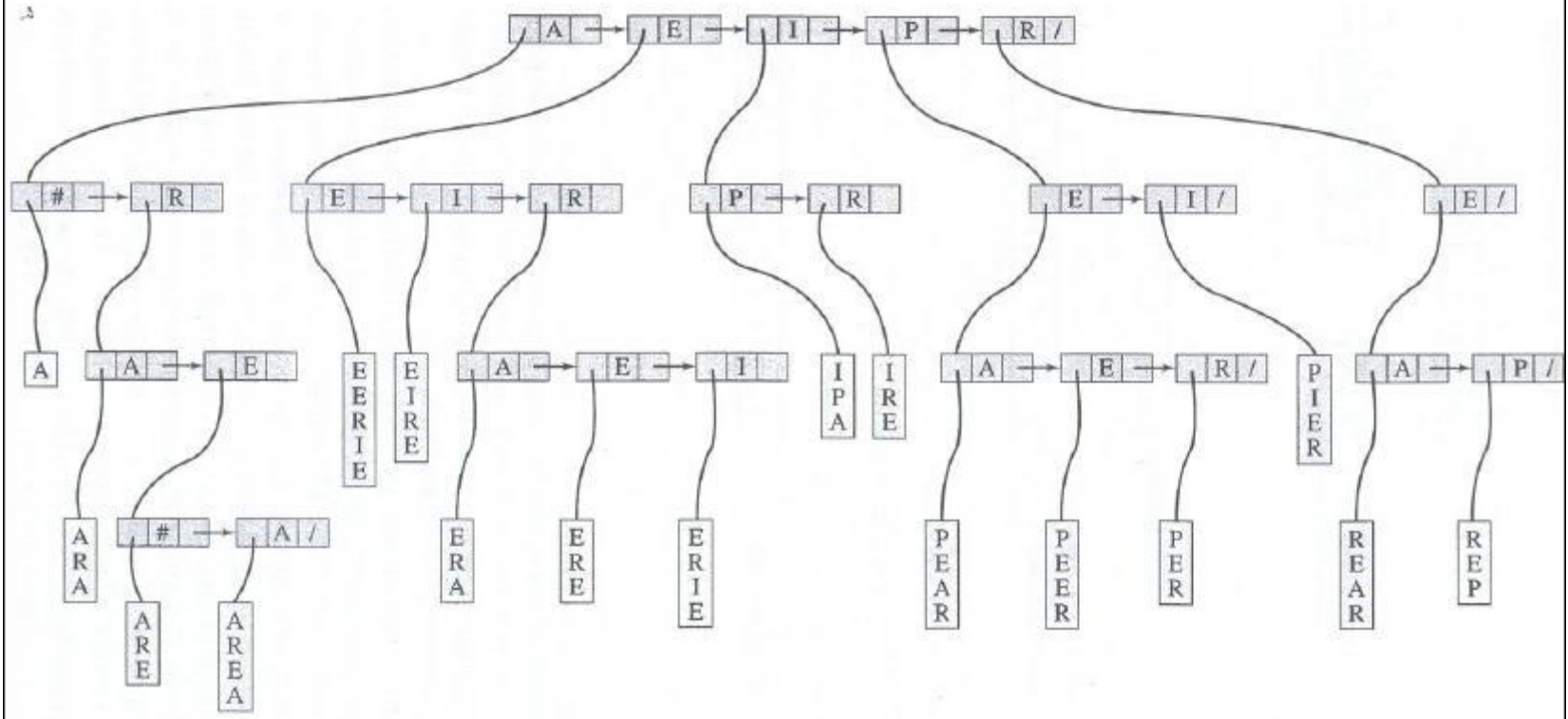
■ Örnek: A, E, I, P, R harflerinden oluşan bir trie

Örnek: A, E, I, P, R harflerinden oluşan bir trie (kullanılmayan alanların silinmiş durumu)

Örnek: A, E, I, P, R harflerinden oluşan bir trie'in binary tree olarak gösterimi

Suffix Tree

- Suffix Tree (Sonek Ağacı) kelime işleme algoritmalarındandır
- DNA dosyaları gigabyte seviyesinde yer kapladıklarından DNA analizinin elle yapılması mümkün değildir. Hatta, DNA dosyalarının bilgisayar yardımıyla işlenmesi de çok uzun sürmektedir.
- Biyolojik veriler, arama motorları, derleyici tasarımı, işletim sistemi, veri tabanı, vs... kullanılır.

Suffix Trees

Substring bulma problemidir...

- Verilen text m uzunluğunda bir string (S)
- S için harcanan zaman $O(m)$
- Bulunması istenen string Q olup, n uzunluğunda olsun
- Q 'nun S içerisinde aranması için harcanan zaman $O(n)$

Suffix Tree ler kullanılarak bu problemi çözebiliriz.

Suffix Tree'nin Tanımı

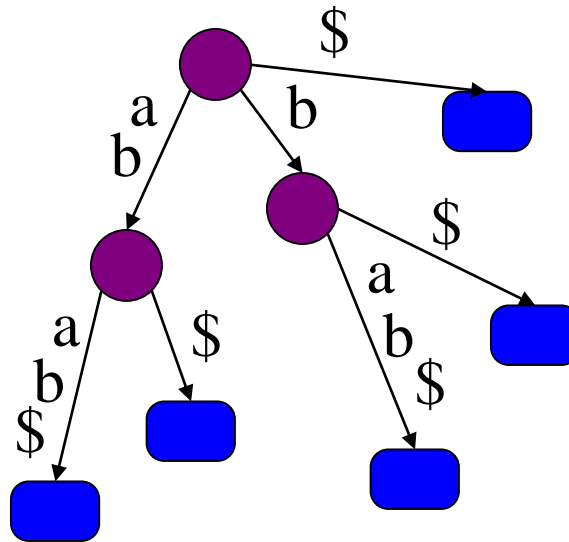
m uzunluğundaki bir S string için T suffix tree aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- Köklü bir ağaçtır ve yönlüdür
- 1 ile m arasında etiketlenmiş m yaprağı vardır
- Ağaçtaki her bir dal S string nin bir alt stringini oluşturur
- Kökten, i . yaprağa kadar etiketlenmiş bir yol üzerindeki kenarlar birleştirilebilir
- Kök olmayan her ara düğümün en az 2 yaprağı vardır
- Bir düğümden çıkan kenarlar farklı karakterler ile başlar

$S=abab$

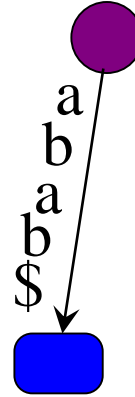
S string'inin suffix tree'si, S 'nin bütün suffix'lerini sıkıştırılmış bir trie de tutsun. $\$$ sembolü ilgili suffix'in sonunu gösterebilir.

{
\$
b\$
ab\$
bab\$
abab\$
}

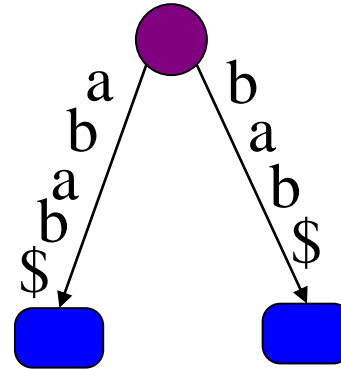

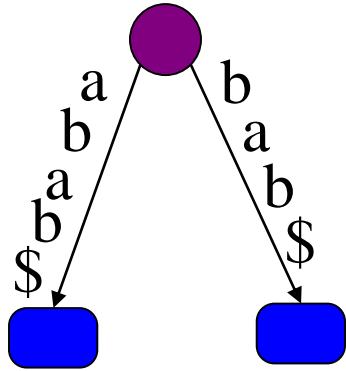
Suffix Tree'nin oluşturulması

En geniş suffix

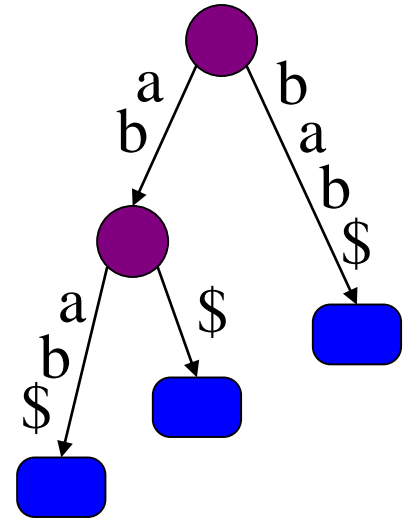

bab\$ suffix'inin eklenmesi

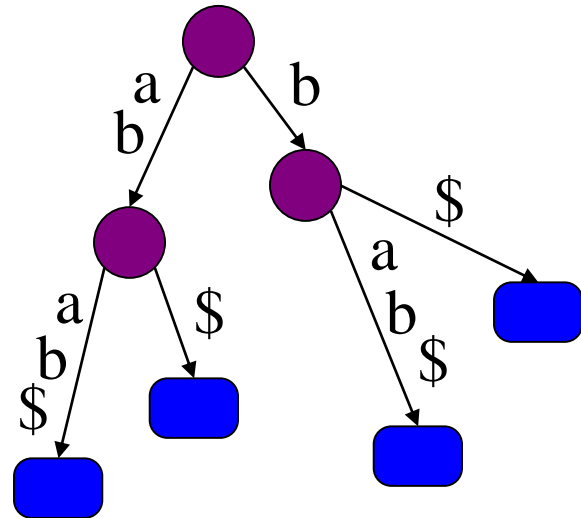

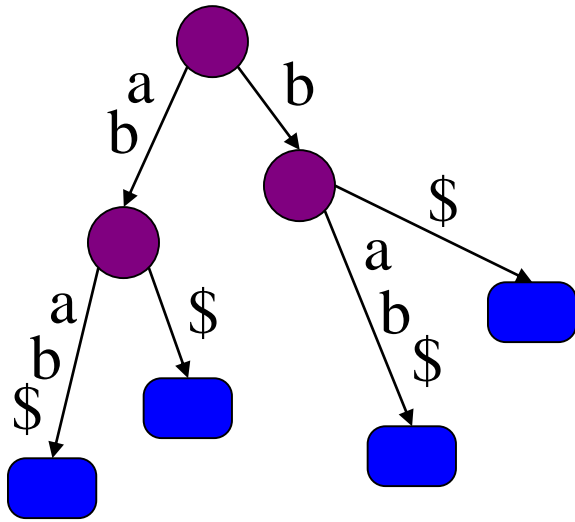

ab\$ suffix'inin eklenmesi

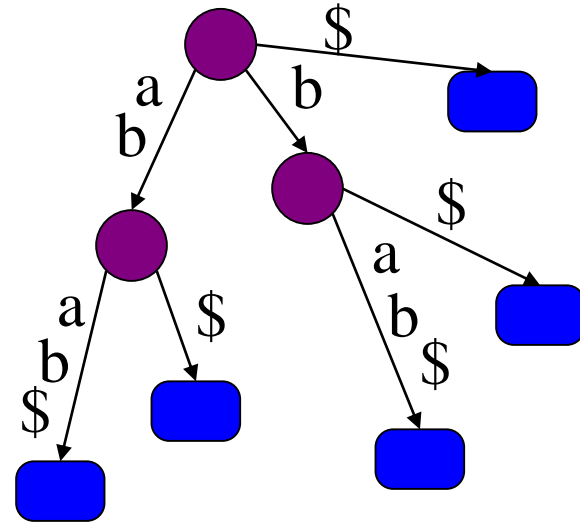

b\$ suffix'inin eklenmesi

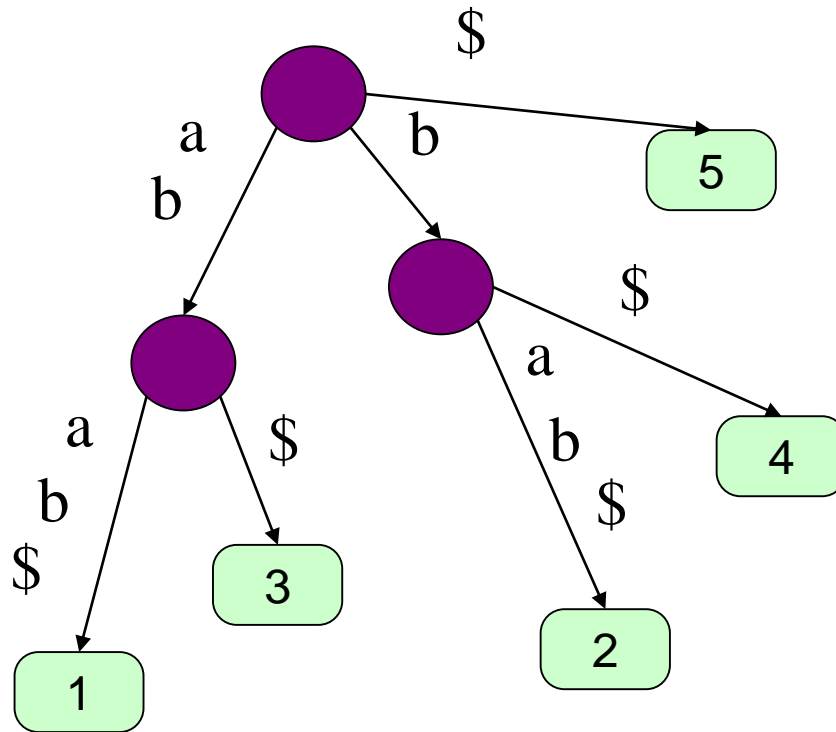

\$ suffix'in eklenmesi

Herbir yaprağı etiketleyerek nerden erişeceğimizi biliriz.

Longest Common Subsequence

A subsequence of a string S , is a set of characters that appear in left-to-right order, but not necessarily consecutively.

Example

ACTTGCG

- ACT, ATTC, T, ACTTGC are all subsequences.
- TTA is not a subsequence

A common subsequence of two strings is a subsequence that appears in both strings. A longest common subsequence is a common subsequence of maximal length.

Example

$S_1 = \text{AAACCGTGAGTTATTCGTTCTAGAA}$

$S_2 = \text{CACCCCTAAGGTACCTTTGGTTC}$

$S_1 = \text{AAACCGTGAGTTATTCGTTCTAGAA}$

$S_2 = \text{CACCCCTAAGGTACCTTTGGTTC}$

LCS is **ACCTAGTACTTTG**

$X_{m=7} \rightarrow \text{ACTTGCG}$
 $Y_{n=6} \rightarrow \text{ATTCTGG}$

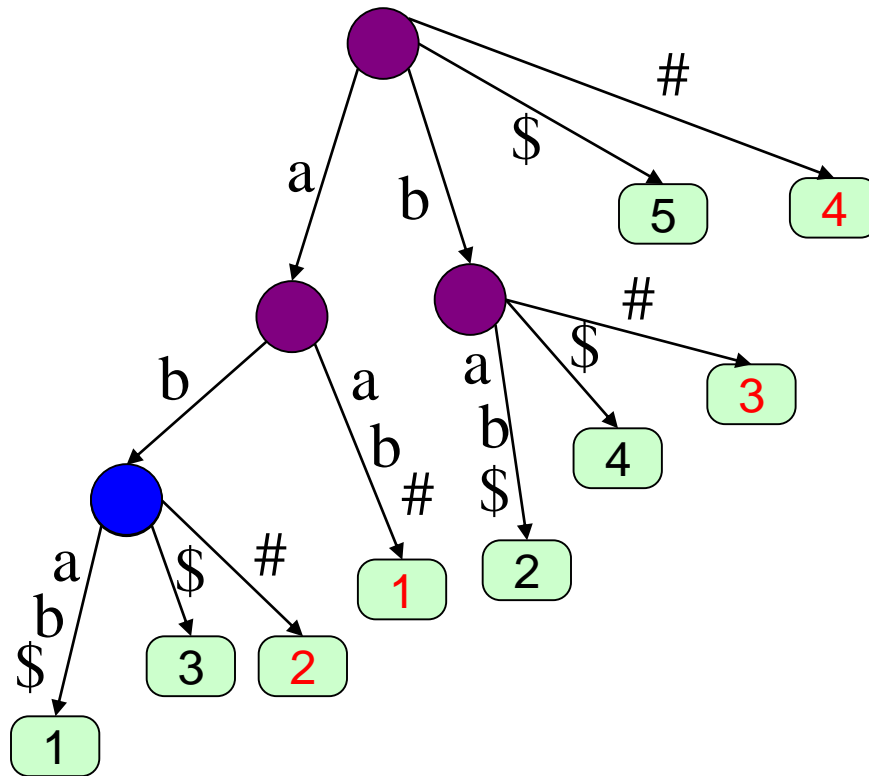
LCS \rightarrow ATTGG

			A	T	T	C	G	G
		0	1	2	3	4	5	6
	0	0	0	0	0	0	0	0
A	1	0	1 ←	1 ←	1 ←	1 ←	1 ←	1 ←
C	2	0	1 ↑	1 ↑	1 ↑	2 ←	2 ←	2 ←
T	3	0	1 ↑	2 ←	2 ←	2 ↑	2 ↑	2 ↑
T	4	0	1 ↑	2 ←	3 ←	3 ←	3 ←	3 ←
G	5	0	1 ↑	2 ↑	3 ↑	3 ↑	4 ←	4 ←
C	6	0	1 ↑	2 ↑	3 ↑	4 ←	4 ↑	4 ↑
G	7	0	1 ↑	2 ↑	3 ↑	4 ↑	5 ←	5 ←

Longest Common Substring (of two strings)

S_1 aab#

S_2 abab\$

Longest Common Suffix

$$LCSuff(S_{1..p}, T_{1..q}) = \begin{cases} LCSuff(S_{1..p-1}, T_{1..q-1}) + 1 & \text{if } S[p] = T[q] \\ 0 & \text{otherwise} \end{cases}$$

Örnek : "ABAB" ve "BABA"

		A	B	A	B
	0	0	0	0	0
B	0	0	1	0	1
A	0	1	0	2	0
B	0	0	2	0	3
A	0	1	0	3	0

```
function LCSubstr(S[1..m], T[1..n])
```

```
L := array(1..m, 1..n)
```

```
z := 0
```

```
ret := { }
```

```
for i := 1..m
```

```
    for j := 1..n
```

```
        if S[i] = T[j]
```

```
            if i = 1 or j = 1
```

```
                L[i,j] := 1
```

```
            else
```

```
                L[i,j] := L[i-1,j-1] + 1
```

```
            if L[i,j] > z
```

```
                z := L[i,j]
```

```
                ret := { }
```

```
            if L[i,j] = z
```

```
                ret := ret U {S[i-z+1..z]}
```

```
return ret
```

Dinamik Programlama kodu

Minimum Edit Distance

- Is the minimum number of editing operations needed to transform one into the other
 - Insertion
 - Deletion
 - Substitution
- Many applications in string comparison/alignment, e.g., spell checking, machine translation, bioinformatics, etc.

Minimum Edit Distance

```
  I N T E * N T I O N
  | | | | | | | | |
  * E X E C U T I O N
  d s s   i s
```

- If each operation has cost of 1
 - Distance between these is 5
- If substitutions cost 2 (Levenshtein)
 - Distance between them is 8

Minimum Edit Distance

One possible path

i n t e n t i o n	← <i>delete i</i>
n t e n t i o n	← <i>substitute n by e</i>
e t e n t i o n	← <i>substitute t by x</i>
e x e n t i o n	← <i>insert u</i>
e x e n u t i o n	← <i>substitute n by c</i>
e x e c u t i o n	

Defining Min Edit Distance

- For two strings S_1 of len n , S_2 of len m
 - distance(i,j) or $D(i,j)$
 - means the edit distance of $S_1[1..i]$ and $S_2[1..j]$
 - i.e., the minimum number of edit operations need to transform the first i characters of S_1 into the first j characters of S_2
 - The edit distance of S_1, S_2 is $D(n,m)$
- We compute $D(n,m)$ by computing $D(i,j)$ for all i ($0 \leq i \leq n$) and j ($0 \leq j \leq m$)
- Note the index associated with the source/target string: first is source and second is the target

Defining Min Edit Distance

- Base conditions:

- $D(i,0) = i$ */* deletion cost*/*

- $D(0,j) = j$ */* insertion cost*/*

- Recurrence Relation:

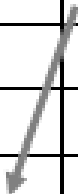
- $D(i,j) = \min \begin{cases} D(i-1,j) + 1 & \text{/* cost for deletion*/} \\ D(i,j-1) + 1 & \text{/* cost for insertion*/} \\ D(i-1,j-1) + \begin{cases} 2; & \text{if } S_1(i) \neq S_2(j) \\ 0; & \text{if } S_1(i) = S_2(j) \end{cases} \end{cases}$
/ cost for substitution */*

The Edit Distance Table

source	N	9									
	O	8									
	I	7									
	T	6									
	N	5									
	E	4									
	T	3									
	N	2									
	I	1									
	#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		#	E	X	E	C	U	T	I	O	N
target											

N	9									
O	8									
I	7									
T	6									
N	5									
E	4									
T	3									
N	2									
I	1									
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N

$D(i,j) = \min \begin{cases} D(i-1,j) + 1 \\ D(i,j-1) + 1 \\ D(i-1,j-1) + \begin{cases} 2; & \text{if } S_1(i) \neq S_2(j) \\ 0; & \text{if } S_1(i) = S_2(j) \end{cases} \end{cases}$

N	9									
O	8									
I	7									
T	6									
N	5									
E	4									
T	3									

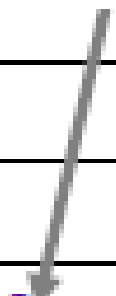
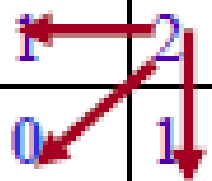
insertion

I	1	2								
#	0	1	deletion	4	5	6	7	8	9	

substitution E X E C U T I O N

N	9										
O	8										
I	7										
T	6										
N	5										
E	4										
T	3										
N	2										
I	1	2	3								
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N	

$$D(i,j) = \min \begin{cases} D(i-1,j) + 1 \\ D(i,j-1) + 1 \\ D(i-1,j-1) + \begin{cases} 2; & \text{if } S_1(i) \neq S_2(j) \\ 0; & \text{if } S_1(i) = S_2(j) \end{cases} \end{cases}$$

N	9										
O	8										
I	7										
T	6										
N	5										
E	4										
T	3										
N	2										
I	1	←	→	→							
#	0	↘	↓	↙	3	4	5	6	7	8	9
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N	

N	9	8	9	10	11	12	11	10	9	8
O	8	7	8	9	10	11	10	9	8	9
I	7	6	7	8	9	10	9	8	9	10
T	6	5	6	7	8	9	8	9	10	11
N	5	4	5	6	7	8	9	10	11	10
E	4	3	4	5	6	7	8	9	10	9
T	3	4	5	6	7	8	7	8	9	8
N	2	3	4	5	6	7	8	7	8	7
I	1	2	3	4	5	6	7	6	7	8
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N

MinEdit with Backtrace

n	9	8	/+ 9	/+ 10	/+ 11	/+ 12	11	10	9	/ 8
o	8	7	/+ 8	/+ 9	/+ 10	/+ 11	10	9	/ 8	+ 9
i	7	6	/+ 7	/+ 8	/+ 9	/+ 10	9	/ 8	+ 9	+ 10
t	6	5	/+ 6	/+ 7	/+ 8	/+ 9	/ 8	+ 9	+ 10	+ 11
n	5	4	/+ 5	/+ 6	/+ 7	/+ 8	/+ 9	/+ 10	/+ 11	/+ 10
e	4	/ 3	+ 4	/+ 5	+ 6	+ 7	+ 8	/+ 9	/+ 10	9
t	3	/+ 4	/+ 5	/+ 6	/+ 7	/+ 8	/ 7	+ 8	/+ 9	8
n	2	/+ 3	/+ 4	/+ 5	/+ 6	/+ 7	/+ 8	7	/+ 8	/ 7
i	1	/+ 2	/+ 3	/+ 4	/+ 5	/+ 6	/+ 7	/ 6	+ 7	+ 8
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	e	x	e	c	u	t	i	o	n

MinEdit with Backtrace

n	9	↓ 8	↙ ↖ 9	↙ ↖ 10	↙ ↖ 11	↙ ↖ 12	↓ 11	↓ 10	↓ 9	↘ 8	
o	8	↓ 7	↙ ↖ 8	↙ ↖ 9	↙ ↖ 10	↙ ↖ 11	↓ 10	↓ 9	↘ 8	← 9	
i	7	↓ 6	↙ ↖ 7	↙ ↖ 8	↙ ↖ 9	↙ ↖ 10	↓ 9	↘ 8	← 9	← 10	
t	6	↓ 5	↙ ↖ 6	↙ ↖ 7	↙ ↖ 8	↙ ↖ 9	↘ 8	← 9	← 10	← 11	
n	5	↓ 4	↙ ↖ 5	↙ ↖ 6	↙ ↖ 7	↙ ↖ 8	↙ ↖ 9	↙ ↖ 10	↙ ↖ 11	↙ ↖ 10	
e	4	↘ 3	← 4	↘ 5	← 6	sub	← 7	← 8	↙ ↖ 9	↙ ↖ 10	↓ 9
t	3	↙ ↖ 4	↙ ↖ 5	↙ ↖ 6	ins	↙ ↖ 8	↘ 7	← 8	↙ ↖ 9	↓ 8	
n	2	↙ ↖ 3	sub	↙ ↖ 5	↙ ↖ 6	↙ ↖ 7	↙ ↖ 8	↓ 7	↙ ↖ 8	↘ 7	
i	1	sub	↙ ↖ 4	↙ ↖ 5	↙ ↖ 6	↙ ↖ 7	↘ 6	← 7	← 8		
# del	0		1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	e	x	e	c	u	t	i	o	n	

Performance

- Time: $O(nm)$
- Space: $O(nm)$
- Backtrace: $O(n+m)$